

De vaste commissie voor Veiligheid en Justitie heeft een aantal vragen en opmerkingen ter beantwoording voorgelegd aan de initiatiefnemer van de initiatiefnota tot wijziging van de samenloopregeling in het Wetboek van Strafrecht (Kamerstuk 33 914, nr. 2)

De voorzitter van de commissie,
Jadnanansing

Adjunct-griffier van de commissie,
Koerselman

Inhoudsopgave

I.	Vragen en opmerkingen vanuit de fracties	2
	1. Inleiding	2
	1.1 Wat wil initiatiefnemer	4
	2. Geschiedenis	5
	3. Huidige regelgeving	5
	4. Beslispunten	6
	5. Financieel	9
II.	Reactie van de initiatiefnemer	10

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

1. Inleiding

De leden van de VVD-fractie hebben met respect en interesse kennisgenomen van de initiatiefnota van de initiatiefnemer tot wijziging van de samenloopregeling in het Wetboek van Strafrecht. Zij waarderen het zeer dat individuele leden van de Tweede Kamer dit soort initiatieven nemen en proactief van hun bevoegdheden gebruikmaken en complimenteren de initiatiefnemer daarmee. Net als de initiatiefnemer constateren ook deze leden dat de huidige samenloopregeling aan herziening toe is. Het valt hun op dat de wensen van de initiatiefnemer voor een groot gedeelte overeenkomen met het conceptwetsvoorstel van de regering over de samenloopregeling. Zij zijn verheugd met deze vroegtijdige steun van de initiatiefnemer, maar vragen wel wat de meerwaarde van de initiatiefnota nog is. Zij hebben enkele vragen.

De leden van de VVD-fractie wijzen de initiatiefnemer graag op het regeerakkoord van het kabinet-Rutte II, waarin op pagina 28 staat te lezen: «De rechter krijgt in geval van meerdaadse samenloop ruimere mogelijkheden om een passende straf te bepalen.» Deze zin is uitgewerkt in een conceptwetsvoorstel met de titel Wijziging van het Wetboek van Strafrecht in verband met de herziening van de regeling inzake de meerdaadse samenloop in strafzaken (herziening regeling meerdaadse samenloop in strafzaken). Dit wetsvoorstel is reeds openbaar en ligt ter consultatie bij verschillende adviesorganen. Het wetsvoorstel wijzigt de artikelen 57, 58, 60, 60a en 63 van het Wetboek van Strafrecht (Sr). Zou de initiatiefnemer dit conceptwetsvoorstel kunnen bespreken in relatie tot haar initiatiefnota? Heeft zij kennisgenomen van het conceptwetsvoorstel toen zij aan haar initiatiefnota begon? Zien voornoemde leden het goed dat het conceptwetsvoorstel grote overeenkomsten vertoont met de initiatiefnota? Zo ja, mogen zij de initiatiefnota zien als een steunbetuiging aan het conceptwetsvoorstel en kan de initiatiefnota als vervallen worden beschouwd als dit wetsvoorstel wordt ingediend?

De leden van de VVD-fractie vragen of de initiatiefnemer ook heeft gekeken naar soortgelijke regelingen in andere landen. Zo ja, wat zijn haar bevindingen? Tevens vragen deze leden of zij bekend is met het onderzoek van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) uit 2013, getiteld Meerdaadse samenloop in het strafrecht: een onderzoek naar doel, grondslag, karakter, strekking en functie van de wettelijke regeling van meerdaadse samenloop (artikel 57–63 Sr)? Zo ja, wat is haar mening over dit onderzoek? Deelt zij de conclusies? In hoeverre heeft zij zich bij het schrijven van haar initiatiefnota gebaseerd op het genoemde onderzoek? Welke andere onderzoeken en wetenschappelijke literatuur heeft zij gebruikt bij het schrijven van haar initiatiefnota?

De leden van de PvdA-fractie hebben kennisgenomen van de initiatiefnota. Allereerst willen zij weten in hoeverre het voorstel van de initiatiefnemer verschilt van het initiatiefwetsvoorstel van het lid De Roon

tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht en van enige andere wetten, strekkende tot wijziging van het sanctiestelsel, tot wijziging van de leeftijdsgrenzen in het strafrecht en tot aanscherping van de bepalingen inzake voorlopige hechtenis (31 938). Wat is de reden dat de initiatiefnemer dit thema nogmaals gebruikt voor een initiatiefnota ondanks het initiatiefwetsvoorstel van het lid De Roon? Wat hoopt zij daarmee te bereiken, wat niet bereikt kan worden met dit initiatiefwetsvoorstel? De leden van de PvdA-fractie vragen of uit onderzoek is gebleken dat de huidige strafoplegging bij meerdaadse samenloop tot brede maatschappelijke onrust heeft geleid. Zo ja, zou initiatiefnemer dit onderzoek met de Kamer willen delen? Zo nee, wat is dan de basis voor dit initiatief? Wil de initiatiefnemer bij de beantwoording van deze vragen ook ingaan op de volgende vragen?

De leden van de PvdA-fractie vragen hoe andere EU-lidstaten omgaan met de samenloop en cumulatie van straffen. In hoeverre hebben andere EU-lidstaten een vergelijkbaar cumulatiestelsel als de initiatiefnemer voorstelt? Hoeveel lidstaten zijn dat en is er onlangs in een lidstaat een wijziging geweest zoals de initiatiefnemer voorstelt? Waarom is gekozen of afgezien van een cumulatiestelsel?

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van voorliggende initiatiefnota. Ondanks het feit dat zij er afwijzend tegenover staan, complimenteren zij de initiatiefnemer met de onderhavige initiatiefnota.

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de initiatiefnota. Zij hebben enkele vragen.

Allereerst vragen deze leden de initiatiefnemer waarom zij haar nota naar de Kamer heeft gestuurd terwijl het wetsvoorstel herziening regeling meerdaadse samenloop in strafzaken ter consultatie is voorgelegd en naar verwachting binnenkort naar de Kamer gestuurd zal worden. Voorts vragen zij de initiatiefnemer in hoeverre zij openstaat voor de voorgestelde wijzigingen in het betreffende wetsvoorstel nu zij in haar nota enkele concrete voorstellen doet om de samenloopregeling aan te passen. De leden van de CDA-fractie vragen de initiatiefnemer of zij bij de totstandkoming van haar nota gebruikt heeft gemaakt van de expertise van organisaties en personen die in de praktijk te maken hebben met de werking van de samenloopregeling. Te denken valt bijvoorbeeld aan vertegenwoordigers van de zittende en staande magistratuur, de advocatuur, maar ook aan slachtoffers van misdrijven, voor wie de bestaande regeling volgens initiatiefnemer negatieve gevolgen heeft en de schrijvers van het rapport Meerdaadse samenloop in het strafrecht (Kamerstuk 2013D46143). Indien dat het geval is, vragen voornoemde leden de initiatiefnemer of zij kan toelichten op welke wijze de ingewonnen adviezen zijn verwerkt in de initiatiefnota. Ook vragen zij of de initiatiefnemer heeft geput uit de ingediende adviezen op het concept-wetsvoorstel, zoals die van de Raad voor de rechtspraak.

De leden van de PVV-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de initiatiefnota. Het loslaten van het bestaande wettelijk strafmaximum in gevallen van meerdaadse samenloop is reeds langere tijd een wens van deze leden. De voorliggende initiatiefnota geeft hun nog aanleiding tot het stellen van enkele vragen en het maken van enkele opmerkingen.

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de initiatiefnota om de meerdaadse samenloop te schrappen uit het Sr. Zij waarderen de uitgebreide toelichting die de initiatiefnemer geeft op haar voorstel. Niettemin hebben zij hier zwaarwegende kanttekeningen en vragen bij. Deze leden lezen in het voorstel dat het voor de initiatiefnemer onduidelijk is waarom het maximum van een derde van de hoogste maximumstraf

voldoende is voor rechters om met elk gepleegd en bewezen verklaard strafbaar feit rekening te kunnen houden. Heeft initiatiefnemer overwogen hierover ook hoogleraren en de rechtspraak te raadplegen? Zo ja, welke overwegingen hebben zij met haar gedeeld? Zo nee, waarom heeft zij hen niet geraadpleegd om mogelijk meer duiding te verkrijgen over de in de wetsgeschiedenis gemaakte keuzes en hun uitwerking in de praktijk?

De leden van de D66-fractie lezen in de inleiding van de initiatiefnota dat de initiatiefnemer pleit voor afschaffing, maar dat zij niet wil impliceren dat geheel geen sprake meer zou moeten zijn van een plafond. Hoe verhoudt die opmerking zich tot haar uiteindelijke stellingname dat zij er niet voor kiest om een nieuw plafond in te stellen?

De leden van de D66-fractie merken op dat de initiatiefnemer in haar voorstel verwijst naar de voorwaardelijke invrijheidstelling. Zij stelt in een ander initiatief voor om de voorwaardelijke invrijheidstelling af te schaffen. Hoe verhouden beide initiatieven zich tot elkaar? Klopt de constatering van deze leden dat met beide voorstellen gezamenlijk een hogere onvoorwaardelijke vrijheidsstraf wordt beoogd? Zo ja, welke feitelijke aanleiding ziet de initiatiefnemer om de onvoorwaardelijke vrijheidsstraf op deze wijze cumulatief te verhogen?

De leden van de SGP-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de initiatiefnota. Zij kunnen zich voorstellen dat er in bepaalde gevallen reden is om een hogere straf te eisen dan op dit moment mogelijk is. Zij hebben daarom enkele vragen ter verduidelijking wat de initiatiefnemer precies beoogt.

Deze leden vragen hoe dit voorstel zich precies verhoudt tot de wens om minimumstraffen in te voeren voor bepaalde delicten. Het voorliggende voorstel laat veel ruimte aan de rechter om te bepalen wat de beste hoogte van de straf is, ook als er sprake is van een samenloop van strafzaken. Een voorstel voor minimumstraffen trekt de beslissing over de hoogte van de straf juist voor een deel weer meer naar de wetgevende macht. Hoe verhouden deze voorstellen zich precies tot elkaar? In hoeverre is het de verwachting dat rechters zullen besluiten boven de op dit moment geldende normen voor samenloop uit te gaan bij het opleggen van straffen? Heeft de initiatiefnemer hier voldoende vertrouwen in?

Het lid van de fractie van 50PLUS/Baay heeft met belangstelling kennisgenomen van de initiatiefnota. Zij heeft hier enkele vragen over.

Denkt de initiatiefnemer dat met de invoering van haar wijziging (grote) verschillen zullen ontstaan tussen rechterlijke uitspraken, omdat zij het huidige plafond als begrenzing van de vrijheidsstraffen wenst weg te nemen? Zo ja, vindt zij deze verschillen wenselijk? Zo nee, waarom ontstaan er geen (grote) verschillen? Zullen er naar de mening van de initiatiefnemer verschillen zijn tussen de opgelegde vrijheidsstraffen? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet? Ziet zij dit risico? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet? Hoe denkt zij de verschillen, zo deze onwenselijk zijn in haar ogen, weg te nemen?

1.1 Wat wil initiatiefnemer

De leden van de PvdA-fractie merken op dat de initiatiefnemer in haar initiatiefnota pleit voor aanpassing van de meerdaadse samenloop. Zij is van mening dat rechters onvoldoende rekening kunnen houden met slachtoffers en de ernst van andere gepleegde feiten. Deze leden zijn van mening dat de onderbouwing van de voorstellen van de initiatiefnemer zeer mager is. Kan zij haar onderbouwing aanvullen?

De leden van de SP-fractie constateren dat de initiatiefnemer stelt dat een rechter onvoldoende rekening kan houden met het aantal slachtoffers en de ernst van de andere gepleegde feiten wanneer het gaat om meerdaadse samenloop. Deze leden snappen het sentiment, maar willen wel graag weten waar initiatiefnemer dit op baseert. Hebben rechters dit probleem aangekaart? Zo nee, is de initiatiefnemer bereid de Raad voor de rechtspraak hierover te informeren? Lopen rechters nu al aan tegen de huidige strafmaxima?

De leden van de D66-fractie merken op dat de regel dat het totaal van de opgelegde vrijheidsstraf niet meer mag zijn dan het zwaarste maximum vermeerderd met een derde, de ernst van het feit en de mogelijkheid van een passende straf volgens de initiatiefnemer tekortdoet. Deze leden lezen in de initiatiefnota echter niet terug of dat ook de ervaring is in de rechtspraak. Heeft de initiatiefnemer breed gedragen signalen uit de rechtspraak vernomen dat de huidige meerdaadse samenloopregeling een passende straf onmogelijk zou maken en dat er behoefte is aan het wijzigen dan wel schrappen van de regeling?

De leden van de D66-fractie vragen de initiatiefnemer toe te lichten welke criteria de rechter naar haar opvatting dient te hanteren voor het bepalen van de hoogte van de straf, indien het plafond wordt afgeschaft en de rechter de volledige ruimte heeft om over de maximale straf te beslissen. Op welke wijze meent de initiatiefnemer dat de rechtszekerheid en rechtsgelijkheid bij de strafoplegging zijn gewaarborgd?

Het lid van de fractie van 50PLUS/Baay gaat graag in op de redenering van de initiatiefnemer die de volgende strekking heeft. Bij verkrachting is de maximumstraf twaalf jaar en wanneer dit feit meerdere keren wordt gepleegd, kan deze twaalf jaar met een derde verhoogd worden tot een maximumstraf van zestien jaar. Vanwege de algemene regel dat de dader na het uitzitten van twee derde van de opgelegde vrijheidsstraf onder voorwaarden in vrijheid kan worden gesteld, wordt hem vervolgens een derde kwijtgescholden. Bij een opgelegde straf voor een feit dat eenmaal wordt gepleegd, kan iemand theoretisch twaalf jaar minus een derde vrijheidsstraf krijgen en komt hij dus na acht jaar vrij. In casu van een serieverkrachter is de opgelegde maximumstraf zestien jaar en komt hij na elf en een derde jaar vrij. Dat is een verschil van drie en een derde jaar met de genoemde acht jaar. De stelling dat het voor de andere slachtoffers voelt alsof de dader niet bestraft zou zijn voor het plegen van de andere feiten naast het eerste feit is gebaseerd op een drogreden. Deelt de initiatiefnemer deze mening?

2. Geschiedenis

De leden van de SP-fractie zijn benieuwd hoe de initiatiefnemer aankijkt tegen de forse verhoging van de maximumstraffen die het afschaffen van de meerdaadse samenloop met zich meebrengt. Leidt die niet tot een disproportionele verhoging van straffen? Zo nee, waarom niet? Vreest de initiatiefnemer niet dat rechters daardoor voor de verschillende strafbare feiten lagere straffen zullen gaan opleggen? Welke concrete effecten zullen de voorstellen volgens de initiatiefnemer hebben in de praktijk? Welk doel streeft zij na en zal dat worden gerealiseerd door deze initiatiefnota?

3. Huidige regelgeving

De leden van de VVD-fractie merken op dat artikel 63 Sr regels stelt voor de situatie dat iemand meerdere delicten heeft gepleegd en hiervoor op verschillende momenten wordt veroordeeld. De bepaling kan tot gevolg

hebben dat eerder opgelegde straffen in mindering worden gebracht op de straf voor het op dat moment te berechten feit. Deze leden vinden dit onwenselijk en zouden artikel 63 Sr graag aangepast zien. Zij betreuren dat de initiatiefnemer dit artikel niet wil aanpassen. Waarom is de initiatiefnemer tevreden met een matiging van de strafmaat, die momenteel kan worden opgelegd door het huidige artikel 63 Sr?

Het lid van de fractie 50PLUS/Baay merkt op dat artikel 60a Sr een verbod behelst op een overschrijding van het maximum van de duur van de gezamenlijke, vervangende vrijheidsstraffen. De initiatiefnemer wil dit verbod schrappen. Hoe verhoudt deze wijziging zich met de gedachte dat ondanks het plegen van meerdere delicten, personen na uitzetting van hun straf moeten terugkeren in de samenleving?

4. Beslispunten

De leden van de VVD-fractie merken op dat de initiatiefnemer wil dat de rechter bij de straftoemeting rekening kan houden met elk bewezen verklaard strafbaar feit. Zij begrijpen deze wens. De zogenaamde wet van de afnemende meeropbrengsten, die bepaalt dat een tweede of derde verkrachting niet eenzelfde straf zou moeten krijgen als de eerste verkrachting, vinden zij moeilijk aan de samenleving uit te leggen.

De leden van de PvdA-fractie vragen of de voorstellen van initiatiefnemer in theorie kunnen betekenen dat veroordeelden levenslang worden opgesloten zonder dat een levenslange gevangenisstraf is opgelegd. Zo ja, heeft dat geen gevolgen voor de capaciteit in de gevangenissen? Moeten deze veroordeelden gezien worden als levenslang gestraften met het bijbehorende regime of moeten zij behandeld worden als langgestraften met uitzicht op terugkeer naar de samenleving? Kan de initiatiefnemer haar antwoord toelichten?

De leden van de SP-fractie constateren dat de initiatiefnemer een nieuw plafond overlaat aan de rechter. Op welke manier gaat zij voorkomen dat in de toekomst door maatschappelijke of politieke druk toch sprake kan zijn van zogenaamde Amerikaanse toestanden, dus dat daders bijvoorbeeld drie keer levenslang krijgen?

De leden van de CDA-fractie merken op dat de initiatiefnemer aangeeft dat het plafond zoals dat nu in de samenloopregeling wordt toegepast, geschrapt moet worden. Dit betekent volgens haar niet dat per se sprake zal zijn van Amerikaanse toestanden. Deze leden vragen hoe deze opvatting zich verhoudt met de eerdere opmerking van de initiatiefnemer dat wie tien verkrachtingen pleegt, daar ook tien keer naar Amerikaans model volledig voor moet worden gestraft (vgl. de Volkskrant, 16 juni 2011, «PVV wil «volle mep» voor pleger meerdere misdrijven»). In het artikel in de Volkskrant zegt de initiatiefnemer: «We moeten verder plussen, zodat je uitkomt op levenslang.» Voornoemde leden lezen dat de initiatiefnemer niet impliceert dat helemaal geen sprake meer moet zijn van een plafond. Hoe verhoudt zich dit tot bovenstaande uitspraken van de initiatiefnemer? Kan de initiatiefnemer een nadere toelichting geven op de stelling dat het aan de rechter is om hierover een beslissing te nemen? Het betreft dan, volgens de hieraan voorafgaande zin, de discussie of er wel of geen sprake moet zijn van een plafond. Het lijkt deze leden echter de taak van de wetgevende macht, en niet van de rechtsprekende, om een beslissing te nemen over het bestaan van een maximumstrafhoogte. Graag vernemen zij een reactie op dit punt van de initiatiefnemer. De leden van de CDA-fractie vragen de initiatiefnemer wat haar voornemen is met betrekking tot de artikelen 57 en 58 Sr. Op pagina 10 van haar nota geeft zij aan deze artikelen te willen schrappen, terwijl zij

elders benadrukt dat het gaat om het schrappen van het plafond. Deze leden gaan er gezien de onderlinge samenhang van de samenloopartikelen in titel VI van uit dat initiatiefnemer niet de constructie van de meerdaadse samenloop beoogt af te schaffen, maar slechts het maximum van de totaal op te leggen vrijheidsstrafstraf. Voortbordurend op dit idee van zuivere cumulatie van vrijheidsstraffen, wijzen deze leden de initiatiefnemer op de bevindingen in het bovengenoemde onderzoeksrapport van de Universiteit Leiden dat een dergelijke opvatting niet op brede steun kan rekenen. Graag vernemen voornoemde leden of de initiatiefnemer kan aantonen dat zulks klaarblijkelijk wel het geval is. Overigens wijzen de leden van de CDA-fractie erop dat uit dit rapport blijkt dat in de rechtspraktijk het strafverminderend effect van de wettelijke samenloopregeling wordt benadrukt en dat vooral artikel 63 Sr hierin een belangrijke rol speelt. De aanbevelingen in het onderzoek zien dan ook niet zozeer op wettelijk aanpassingen, maar op een andere toepassing door de rechterlijke macht in de praktijk van de samenloopregeling. De eerste aanbeveling ziet op een afzonderlijke strafmotivering per feit om zo voor de veroordeelde, het slachtoffer en de samenleving inzichtelijk te maken hoeveel straf ongeveer per feit is opgelegd. Dit vraagt dus een om beleidswijziging bij de zittende magistratuur en het Openbaar Ministerie (OM). De tweede aanbeveling ziet op meer maatwerk van de rechter bij de toepassing van meerdaadse samenloop van overtredingen, specifiek bij het bepalen van de hoogte van verschillende geldboetes. De derde aanbeveling betreft een nadere motivering door het OM en de rechter bij de toepassing van artikel 63 Sr. Slechts de vierde aanbeveling betreft een wetswijziging om in te spelen op de praktijk dat steeds meer cold cases kunnen worden berecht, maar slechts een relatief lage straf (of helemaal geen straf) volgt indien de verdachte tussen het plegen van het delict en de berechting daarvan is veroordeeld voor andere feiten. De Amsterdamse zaak heeft deze problematiek treffend aan het licht gebracht. Voornoemde leden zouden graag de opinie van de initiatiefnemer vernemen over deze vier aanbevelingen.

De leden van de PVV-fractie merken op dat de initiatiefnemer van oordeel is dat artikel 59 Sr, waarin wordt bepaald dat bij een veroordeling tot een levenslange gevangenisstraf, in afwijking van de artikelen 57 en 58 Sr, naast die levenslange straf geen andere straf (behoudens ontzetting van rechten, verbeurdverklaring en openbaarmaking van de rechterlijke uitspraak) kan worden opgelegd, ongewijzigd kan blijven bestaan. Deze leden kunnen zich echter gevallen voorstellen waarin dit toch onwenselijk kan zijn. Indien een persoon ter zake van moord en ter zake van twee gevallen van doodslag wordt vervolgd, al die feiten bewezen worden verklaard en de rechter ter zake van de moord levenslange gevangenisstraf oplegt, dan mag hij ter zake van die doodslagzaken (waarop een wettelijk strafmaximum van vijftien jaar gevangenisstraf is gesteld) geen vrijheidsstraf opleggen, omdat artikel 59 Sr dat verbiedt. In zo'n geval wordt dus geen rekening gehouden met het aantal slachtoffers (en hun gevoelens) en de ernst van de andere (anders dan de moord) gepleegde feiten. Voornoemde leden hebben uit de initiatiefnota opgemaakt dat juist dat factoren zijn die de initiatiefnemer ertoe hebben gebracht om voor te stellen het wettelijk strafmaximum bij meerdaadse samenloop te schrappen. Nu kan men nog redeneren dat de andere slachtoffers wel genoeg zullen nemen met het feit dat voor de misdrijven waarvan zij het slachtoffer waren geen straf wordt opgelegd, omdat de dader voor de moordzaak al een levenslange gevangenisstraf heeft gekregen. Langer dan levenslang kan de dader toch nooit uitzitten. Maar in het rechterlijk vonnis komt de rechterlijke waardering van de ernst van die andere gepleegde feiten dan toch niet tot uitdrukking. De slachtoffers van die andere gepleegde feiten kunnen daar dan slechts naar raden. Deze leden zouden van de initiatiefnemer willen vernemen of zij zou kunnen

instemmen met een systeem waarin de vrijheidsstraffen ter zake andere feiten dan het feit waarvoor levenslange gevangenisstraf is opgelegd, wel degelijk worden opgelegd en deze geacht worden gelijktijdig in te gaan met de levenslange gevangenisstraf.

De leden van de PVV-fractie merken op dat de initiatiefnemer voorts van oordeel is dat artikel 62 Sr ongewijzigd kan blijven. Daarin wordt bepaald dat opgelegde vervangende vrijheidsstraffen in geval van meerdaadse samenloop in totaal nooit meer dan één jaar mogen bedragen. De initiatiefnemer kan zich daarin vinden omdat het hier gaat om vervangende hechtenis en niet om een in eerste instantie opgelegde vrijheidsstraf voor meerdere bewezen verklaarde strafbare feiten. Vervangende vrijheidsstraf wordt opgelegd als stok achter de deur voor het geval een opgelegde geldboete niet wordt betaald. De maatstaf is daarbij dat voor elke € 25 van de geldboete niet meer dan één dag vervangende hechtenis wordt opgelegd (artikel 24c, derde lid, Sr). Voor geldboetes tot € 9.125 geeft dit geen probleem. Wie die geldboete niet betaalt, kan voor elke niet betaalde € 25 een dag vervangende hechtenis uitzitten. Maar voor geldboetes hoger dan dat bedrag, wordt de vervangende hechtenis per € 25 lager, naarmate de geldboete hoger wordt. Op veel misdrijven is een maximale geldboete van de vijfde categorie, op dit moment maximaal € 81.000, gesteld. Gedeeld door het maximum van een jaar (365 dagen) voor vervangende hechtenis, betekent dit dan dat men slechts een dag hechtenis hoeft uit te zitten per niet betaalde € 222. Oftewel: hoe hoger de boete, hoe voordeliger het wordt om de boete niet te betalen en de vervangende hechtenis uit te gaan zitten. Nog erger kan dit worden, indien er sprake is van meerdere geldboetes opgelegd ter zake van meerdere misdrijven. Indien ter zake van twee misdrijven, tweemaal een geldboete van € 81.000 is opgelegd, mag de vervangende hechtenis voor het geval die geldboetes niet worden betaald, op grond van artikel 62 Sr, voor het totaal van € 162.000 niet meer dan één jaar hechtenis bedragen. Oftewel: de dader verdient nu € 444 per dag als hij de boetes niet betaalt en de vervangende hechtenis uitzit. Voornoemde leden zien graag een nadere onderbouwing van het standpunt van initiatiefnemer dat artikel 62 Sr ongewijzigd kan blijven.

De leden van de D66-fractie merken op dat de initiatiefnemer een vergelijking trekt met de Verenigde Staten door op te merken dat niet per se sprake zal zijn van Amerikaanse toestanden. Wat bedoelt zij met «niet per se»? Welke waarborgen ziet zij daarvoor in het Nederlandse rechtssysteem, dat afwijkt van het Anglo-Amerikaanse rechtssysteem?

De leden van de SGP-fractie merken op dat de initiatiefnemer in het algemeen geen onderscheid maakt tussen de bestaande regelingen voor eendaadse samenloop, voortgezette handelingen en meerdaadse samenloop. Deze leden vragen in hoeverre de initiatiefnemer van mening is dat er voor de verschillende soorten van samenloop in de praktijk wel onderscheid gemaakt moet worden bij de strafoplegging door de rechter. Vindt zij dit onderscheid nog relevant voor de strafoplegging? Zo ja, hoe moet dit dan worden toegepast? Zo nee, betekent dit dan niet dat er bij eendaadse samenloop een relatief grotere strafverzwaring plaats zal vinden dan bij meerdaadse samenloop?

De leden van de SGP-fractie merken op dat de initiatiefnemer stelt dat artikel 61 kan blijven bestaan. Deze leden vragen de initiatiefnemer wat, als het voorstel voldoende steun zou krijgen, dan nog de waarde van de bepaling over de betrekkelijke zwaarte van de hoofdstraffen is. Kan de initiatiefnemer dit toelichten?

5. Financieel

De leden van de VVD-fractie hebben een vraag over de gevolgen van de wens van de initiatiefnemer. Feitelijk wil de initiatiefnemer dat de rechter meer vrijheid krijgt om zelf te beslissen. Dit maakt het mogelijk dat rechters hogere straffen gaan opleggen. De initiatiefnemer geeft zelf aan dat het niet bekend is of dit daadwerkelijk ook gaat gebeuren. Zou de initiatiefnemer hierover kunnen uitweiden? Is zij van mening dat de rechter wel of niet hogere straffen zal opleggen als hij rekening kan houden met elk afzonderlijk strafbaar feit? Zo ja, op basis waarvan meent zij dat dit het geval zal zijn? Zo nee, zien voornoemde leden het juist dat de initiatiefnemer haar doel dan niet heeft bereikt?

De leden van de PvdA-fractie merken op dat de initiatiefnemer niet weet in hoeverre het schrappen van de maximumvrijheidsstraf bij meerdaadse samenloop leidt tot hogere straffen. Weet zij hoe vaak (in percentages van het aantal opgelegde vrijheidsstraffen) de rechter onder de huidige regeling een maximumstraf (hoogste straf plus een derde) oplegt? Klopt het dat rechters op dit moment nauwelijks gebruikmaken van deze maximumstraf bij meerdaadse samenloop? Verwacht de initiatiefnemer dat als haar voorstellen wettelijke verankering zouden krijgen, dit dan zal veranderen? Zo ja, waar baseert zij dat op? Zo nee, welke betekenis hebben deze voorstellen dan als zij in de praktijk niet tot verandering bij het opleggen van straffen bij meerdaadse samenloop leiden?

De leden van de SP-fractie vragen de initiatiefnemer waarom zij denkt dat er behoefte is aan de afschaffing van de meerdaadse samenloop, terwijl zij tegelijkertijd constateert dat niet duidelijk is of ook daadwerkelijk hogere straffen opgelegd zullen gaan worden.

De leden van de PVV-fractie zijn het met de initiatiefnemer eens dat, als het wettelijk plafond voor het strafmaximum bij meerdaadse samenloop wordt geschrapt, nog niet vaststaat dat rechters in geval van meerdaadse samenloop hogere vrijheidsstraffen gaan opleggen. Maar het tegendeel staat evenmin vast.

De leden van de PVV-fractie merken op dat de initiatiefnemer meent dat het aantal gevallen waarin sprake is van meerdaadse samenloop, beperkt zal zijn. Deze leden betwijfelen dat. De initiatiefnemer verbindt aan haar oordeel echter de conclusie dat de financiële consequenties van het loslaten van voornoemd wettelijk plafond, beperkt zullen zijn. Deze leden zijn van oordeel dat de argumentatie van de initiatiefnemer op dit punt aan kracht kan winnen, indien onderzoek laat zien dat rechters in gevallen van meerdaadse samenloop slecht zelden toekomen aan het opleggen van de maximumstraf gesteld op het zwaarste bewezen verklaard strafbaar feit, vermeerderd met een derde. Indien zulks uit een onderzoek zou blijken, dan zou wel de vraag kunnen rijzen of het schrappen van het wettelijk plafond substantieel bijdraagt aan hetgeen de initiatiefnemer beoogt, namelijk dat de rechter naar haar oordeel in voldoende mate rekening zal kunnen houden met het aantal slachtoffers en de ernst van de andere gepleegde feiten.

De leden van de D66-fractie merken op dat de initiatiefnemer meent dat de rechter, met het afschaffen van de meerdaadse samenloop, zwaardere straffen moet opleggen voor misdrijven die gelijktijdig worden berecht. Vervolgens lezen deze leden dat de initiatiefnemer stelt dat niet bekend is of dat ook daadwerkelijk gaat gebeuren en dat het aantal gevallen waarin sprake is van meerdaadse samenloop beperkt zal zijn. Kan de initiatiefnemer in dat licht de aanleiding en noodzaak van haar voorstel nader toelichten?

II. Reactie van de initiatiefnemer